

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Katja Siirtola

Kulttuurituottaja eilen, tänään ja huomenna

Kulttuurituotannon opetuksen kehitys suhteessa työelämän murrokseen

Opinnäytetyö

Kevät 2023

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Kulttuurituottaja (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Kulttuurituotanto

Tekijä: Katja Siirtola

Työn nimi alaotsikoineen: Kulttuurituottaja eilen, tänään ja huomenna: kulttuurituotannon opetuksen kehitys suhteessa työelämän murrokseen

Ohjaaja: Jussi Kareinen

Vuosi: 2023

Sivumäärä: 39

Liitteiden lukumäärä:

Tämä opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kulttuurituottajan ammatin kehitystä tarkastelemalla kulttuurituotantoa opettavien ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia kolmelta eri vuosikymmeneltä. Tutkimuksessa perehdytään ammatin taustoihin ja työn murrokseen, sekä tutkitaan, miten murros näkyy kulttuurituottajan opetuksen kehittymisessä. Lopussa pohditaan, miltä ammatin tulevaisuus näyttää.

Tutkimus on tyypiltään pitkittäistutkimus, jota varten tein kvanttiivisen sisältöanalyysin kulttuurituotantoa opettavien ammattikorkeakoulujen, Yrkehögskolan Arcadan, Metropolia, Humanistisen ammattikorkeakoulun sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun, opetussuunnitelmista vuosilta 2007, 2015 ja 2023. Analyysin tein luokittelemalla opetusjaksot niiden sisältöä kuvaaviin kategorioihin.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että kulttuurituottajan ammatti on monialaistunut entisestään, joka on opetussuunnitelmien suunnittelussa otettu huomioon. Koulutus on kehittynyt vastaamaan nykypäivän lisäksi myös tulevaisuuden tarpeita, ja työn murros on pyritty myös huomioimaan. Kulttuurituottajien tulevaisuus työelämässä näyttää entistä monipuolisemmalta, eikä nykyinen kehityssuunta osoita tekoälyn korvaavan kulttuurituottajia; pikemminkin tekoäly tulee toimimaan työkaluna ja avustajana heidän työssään.

¹ Asiasanat: kulttuurituotanto, kulttuurituottaja, opetussuunnitelma, koulutus, työn murros, pitkittäistutkimus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Cultural Management

Author/s: Katja Siirtola

Title of thesis: Cultural producer yesterday, today and tomorrow: How changes in work life have affected cultural producer's education

Supervisor(s): Jussi Kareinen

Year: 2023

Number of pages: 39

Number of appendices:

The purpose of this research was to study how cultural management as a profession has progressed during three decades of its existence. The study was carried out by examining curriculums of universities of applied sciences that teach cultural management. The theoretical section of the research will cover background of the profession and how work life environment has changed in general.

Research method used in this thesis is longitudinal study, for which I carried out quantitative content analysis research on cultural management curriculums of Arcada, Metropolia, Humak and Seinäjoki University of Applied sciences from years 2007, 2015 and 2023. The analysis was implemented by categorizing courses in curriculums to groups that describe their content.

The results of this research indicate that expertise of cultural producer has become even more vast than before. Universities of applied sciences take better into account changes in work life and future requirements when planning curriculums. As conclusion, the future of cultural producers looks versatile, and the current trend doesn't implicate artificial intelligence replacing cultural producers in the future. More likely, artificial intelligence will be used as a tool to assist in various tasks in cultural producer's work.

¹ Keywords: cultural management, cultural producer, curriculum, education, change in work life, longitudinal study

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkuuettelo	5
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	6
1 JOHDANTO	7
2 KULTTUURITUOTTAJAN AMMATINKUVA	8
2.1 Kulttuurituottajan rooli.....	8
2.2 Ammatin taustat ja kulttuurisektorin kehitys	8
2.2.1 Kulttuuripolitiikan ensimmäinen ja toinen pitkä linja	8
2.2.2 Kulttuuripolitiikka 90-luvulla.....	10
2.3 Koulutus nykyisin.....	11
3 TYÖELÄMÄN MURROS.....	12
3.1 Elinkeinorakenteen kehitys Suomessa.....	12
3.2 Työn murroksen taustalla olevat tekijät	13
3.3 Megatrendit	14
3.4 Työn murroksen tuomat muutokset.....	15
3.4.1 Työn tekemisen muodot.....	16
3.4.2 Alustatalous	16
3.5 Tulevaisuuden kehityskulut ja osaamistarpeet.....	17
3.6 Kulttuurialan näkökulma työn murrokseen	19
4 KULTTUURITUOTANNON OPETUSSUUNNITELMAT	21
4.1 Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma ja sen rakenne	21
4.2 Aineiston keruu ja tutkimuksen toteutus	22
4.3 Sisältöjen muutokset oppilaitoskohtaisesti	24
4.3.1 Arcada	24
4.3.2 Humanistinen ammattikorkeakoulu	25
4.3.3 Metropolia	28

4.3.4	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	29
4.4	Opetussuunnitelmien sisältöjen oppilaitosten välinen vertailu	32
5	YHTEENVETOA JA POHDINTAA	34
	LÄHTEET	36

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Yrkehögskolan Arcadan kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma	25
Kuvio 2. Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma.	27
Kuvio 3. Ammattikorkeakoulu Metropolian kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma ..	29
Kuvio 4. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma ...	30
Kuvio 5. Opetussuunnitelmien sisältöjen vertailu oppilaitosten kesken eri vuosikymmeninä	32
Taulukko 1. Tämän opinnäytetyön sisältöanalyysissä käytetyt luokitukset ja luokitusten sisällön kuvaus.	23
Taulukko 2. HUMAKissa 2023 opetussuunnitelmassa olevat työelämää tukeviin taitoihin luokitellut opintojaksot.....	28
Taulukko 3. Kulttuuri- ja taidesisällölliset opinnot SeAMKissa eri vuosikymmenien opetussuunnitelmissa	31

Käytetyt termit ja lyhenteet

Freelancer

Freelancer on itsensätyöllistäjä, joka voi samanaikaisesti tehdä työtä useille työnantajille tai toimeksiantajille ilman vakituista työsuhdetta. Freelancer voi tehdä työtä yrittäjänä tai verokortilla.

1 JOHDANTO

Vuonna 1998 ammattikorkeakouluissa aloitettu Kulttuurituottajan tutkintolinja saavuttaa tämän opinnäytetyön julkaisuvuonna 25 vuoden iän. Samaan aikaan jatkuvasti kehittyvä digitalisaatio on muuttanut ihmisten tapaa elää ja tehdä työtä. Viimeisien vuosien aikana olemme eläneet valtavan murroksen aikaa, joka on vaikuttanut ja tulee vaikuttamaan eri tavoin työelämään, ja sitä edemmäs myös kulttuurituottajan ammatinkuvaan.

Aloitin itse kulttuurituotannon opinnot 2012, ja siitä lähtien olen myös omakohtaisesti seurannut, miten ala on kehittynyt. Ammattikunnan tunnettavuus on noussut aivan eri tasolle, kuin mitä se vain kymmenen vuotta sitten oli; siinä missä silloin oli arkipäivää selittää uusille tuttaville, mitä kulttuurituottaja tekee, nykyään kulttuurituottajaa etsiviin rekryilmoituksiin törmää viikoittain. Myös käsitys siitä, millaisten asioiden pariin kulttuurituottaja voi monialaisella osaamisellaan työllistyä, on laajentunut.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa, miten kulttuurituottajan työ on muuttunut ammatin olemassaolon aikana, ja miten muutos näkyy kulttuurituotantoa opettavien ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa. Opinnäytetyö on suoritettu pitkittäistutkimuksena sisältöanalyysin menetelmiä hyödyntäen. Työssäni vertailen kulttuurituotannon tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmia eri vuosien ajoilta, ja pyrin näiden kautta etsimään ammatin kompetenssin mahdollisia painopistemutoksia. Lisäksi luon opinnäytetyössä lyhyen katsauksen tulevaisuuteen, ja pyrin ennakoimaan mitä kompetensseja tulevaisuuden tuottajilta vaaditaan.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsittelen ensin yleisesti kulttuurituottajan ammattia ja sen taustoja sekä kulttuurin kenttää. Kolmannessa luvussa tarkastelussa on työn murros ja murroksen taustalla olevat tekijät, ja miltä työn tulevaisuus tulee näyttämään. Tutkimuksessa vertailen kulttuurituotantoa opettavien ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmia eri vuosien varrelta, ja pyrin löytämään kompetenssipainotuksista tai opintosisällöistä yhteneväisyyksiä työelämän muutoksiin. Työssäni ennakoin lyhyesti myös tulevaisuuden kulttuurituottajan osaamistarpeita.

2 KULTTUURITUOTTAJAN AMMATINKUVA

2.1 Kulttuurituottajan rooli

Kulttuurituottaja on kulttuuritoiminnan mahdollistaja ja moniosaaja, joka taipuu ammattitaidollaan moneen, ammattispesifin ydinosaamisen koostuen kulttuurisisältöjen tuntemuksesta, projektinhallinnasta, viestinnästä sekä markkinointi- ja liiketoimintaosaamisesta. Kulttuurituottaja vastaa siitä, että kulttuuripalvelut ja -tuotannot toteutuvat onnistuneesti annettujen resurssien ja aikataulun puitteissa (TAKU, 2022, s. 2). Tavallisesti kulttuurituottajat työllistyvät esittävien taiteiden, tapatumatuotannon, viihteen, julkisten kulttuuripalveluiden tai järjestösektorin pariin. Tyypillisiä nimikkeitä ovat kulttuurituottaja, tuottaja, tapahtumatuottaja, koordinaattori ja toiminnanjohtaja. Kulttuurituottajan projektinhallinta osaamista arvostetaan lisäksi projekti- ja hanketyössä, joten kulttuurituottajia työskentelee usein myös projektipäällikköinä, -koordinaattoreina, ja -suunnittelijoina.

2.2 Ammatin taustat ja kulttuurisektorin kehitys

Nykymuotoisen kulttuurituotannon AMK-koulutuksen juuret ulottuvat 70-luvun lopulle, jolloin kansanopistoissa aloitettiin 1–2 vuotinen kulttuurisihteerin opintolinja (Grahn, Häyrynen, 2009, s. 10). Ammattikunnan synty kytkeytyy 1960–1970 luvuilla uudistetun kulttuuripolitiikan toiseen pitkään linjaan, jossa kulttuuripalveluja ryhdyttiin määrittämään osana suomalaista hyvinvointivaltiota (Luttinen, 2015, s. 16).

2.2.1 Kulttuuripolitiikan ensimmäinen ja toinen pitkä linja

Kulttuurin yhteiskunnallista roolia voidaan tarkastella kulttuuripolitiikan kehittymisen näkökulmasta (Wilenius, 2004, s. 60). Suomessa kehitysvaiheita nähdään olevan yhteensä kolme, joista käytetään nimitystä kulttuuripolitiikan pitkä linja (Heiskanen, ym., 2015, s. 23–24). Ensimmäisen pitkän linjan katsotaan alkaneen 1860-luvulla, jolloin kulttuuripolitiikka oli alkujaan “korkean taiteen” tukemisen politiikka, joka kytkeytyi etenkin kansallisen identiteetin rakentamiseen, sekä väestön sivistyksellisiin ja kansanvalistuksellisiin tavoitteisiin. Ensimmäisen kehitysvaiheen aikana suomalainen kulttuuri- ja taidepolitiikka käsitti pääasi-

assa eri taiteenalojen valtakunnallisten huippujen, kuten taiteilijoiden, taideseurojen ja kansallisten laitosten, tukemisen palkinnoin ja apurahoin (Luttinen, 2015, s. 16–17). Kulttuuripolitiikka oli pitkälti harkinnanvaraista määrärahopolitiikkaa.

Kulttuuripolitiikan toinen pitkä kehitysvaihe alkoi 1960-luvulla, jolloin hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisprosessin aikaan kulttuurin rooli sosiaalisen hyvinvoinnin tuottajana nousi ensimmäistä kertaa tarkasteltavaksi, ja julkisen vallan toimien tavoitteeksi nostettiin kansalaisten kulttuuriaktiivisuus perinteisen taiteilijoiden ja taidelaitosten tukemisen rinnalle (Heiskanen, ym., 2015, s. 25–26; Wilenius, 2004, s. 69). Elinkeino- ja ammattirakenteen muutos, kaupungistuminen ja koulutustason nousu asettivat kulttuuripalveluille uusia laadullisia ja määrällisiä vaatimuksia (Luttinen, 2015, s. 17–18). Vuosittaisen työajan ja koulupäivien vähentyessä viisipäiväiseen työviikkoon ihmisten vapaa-aika lisääntyi. Kulttuuripolitiikan keskeiseksi kysymykseksi nousi, miten kansalaisten kasvavaan vapaa-aikaan saataisiin ”riittävän arvokasta ja kehittävää sisältöä”. Elintason noustessa kulttuuripalvelujen katsottiin kuuluvan kaikille, ei ainoastaan yläluokkaisille kaupunkilaisille. Vaurastumisen ja lisääntyneen vapaa-ajan uskottiin aktivoivan ihmisiä kulttuurin äärelle. 1960-luvulla yhteiskuntapolitiikan keskeinen tavoite oli myös alueellinen tasa-arvo, joka koski myös kulttuuripalvelujen saatavuutta. Merkitykseltään kulttuuripalvelut rinnastettiin sekä koulutus- että vapaa-aikapalveluihin, jotka kaikki kytkettiin osaksi julkisia hyvinvointipalveluita.

Vuonna 1965 valtion taidekomitean tekemien merkittävien linjamääräyksien myötä säädettiin laki taiteen edistämisen järjestelyistä (328/1967), laki taiteilijaprofessorien viroista ja valtion taiteilija-apurahoista (734/1969), ja nykymuotoiset valtion sekä läänien taidetoimikunnat saivat alkunsa (Heiskanen, ym., 2015, s. 25–26). Yksi komitean toimenpiteistä oli myös oman kulttuurihallinto- ja kulttuuripalvelujärjestelmän rakentaminen kuntiin (Kangas, 1992, s. 9–10). Muodostettuja kulttuurihallinto- ja kulttuuripalvelujärjestelmää varten tarvittiin kulttuurisektorille erikoistuneita ammattilaisia toteuttamaan ja tuottamaan uusia palveluita, ja kulttuurisihteerit vastasivat hyvin tähän tarpeeseen.

Vuonna 1981 säädettiin ensimmäinen kuntien kulttuuritoimintaa määrittävä laki, joka määritteli kunnan velvollisuudeksi järjestää, edistää sekä tukea kulttuuritoimintaa kunnassa valtion myöntämällä rahoituksella (Luttinen, 2015, s. 33). Uuden lain ja kuntien kulttuuripalvelujen muodostumisen myötä kulttuuritoimenjohtaja, -sihteeri, ja -ohjaaja vakiintuivat

uutena ammattikuntana osaksi kuntien virkoja. Vuoden 1990 alussa kulttuurisihteerin koulutus muuttui 3–4-vuotiseksi (Kangas, 1992, s. 9–10, 25).

2.2.2 Kulttuuripolitiikka 90-luvulla

Kulttuuripolitiikan kolmannen pitkän linjan katsotaan alkaneen 1990-luvun alussa, jolloin sen sisältöjä alkoi määrittää markkinaistuminen, kansainvälisyys, teknologisoituminen ja kulttuurinen yhteiskuntakehitys (Heiskanen, ym., 2015, s. 28). Uusliberalistinen ajattelu oli jo 80-luvun lopulla alkanut levitä Suomessa, jolloin kritiikin kohteeksi nostettiin valtiointerventiot sekä suureksi paisuneet hallintokoneistot. Byrokraattisen hallinnon vastineeksi tarjottiin palvelujen markkinaistamista (Luttinen, 2015, s. 103). Laman myötä ja markkinatalousideologian yleistyessä kulttuurin yhteiskunnallinen asema koki murroksen, ja kuntien kulttuuritointa ryhdyttiin monin paikoin kehittämään ostopalvelupohjaiseksi (Wilenius, 2004, s. 71). Esiin nousi tarve perustella kulttuuria hyödyn näkökulmasta, eli sen taloudellisilla, matkailullisilla ja imagollisilla vaikutuksilla aluekehitykseen. Kulttuuria alettiin tarkastella osana kilpataloutta, jolloin kulttuuriteollisuustermi nousi keskusteluun. Kunnallisten kulttuurilautakuntien alaisten virkojen lukumäärä kasvoi vuoteen 1992 saakka, jolloin uusi kulttuuritoimintalaki vapautti kunnat velvollisuudesta ylläpitää kulttuuriasioista ja vähintään yhtä kulttuuritehtäviin nimettyä viranhaltijaa (Luttinen, 2015, s. 101).

Kulttuurityön ammatillinen opetus uudistui vuonna 1996, ja opistoasteen kulttuurisihteerin tutkinnon nimi muutettiin kulttuuriohjaajan tutkinnoksi (Luttinen, 2015, s. 146). Uudistuksen julkilausuttuna tavoitteena oli nostaa koulutuksen tasoa ja laatua, sekä laajentaa valmistuvien kulttuuriohjaajien toimikenttä julkisen sektorin lisäksi järjestöihin ja yhdistyksiin. Opetussuunnitelma säilyi kuitenkin muuttumattomana. Koulutus jäi lopulta lyhyeksi kokeiluksi, ja vuonna 1998 kulttuurisihteerien ja -ohjaajien koulutus lopetettiin toisella asteella kokonaan, sulautuen tai siirtyen ammattikorkeakoulujen kulttuurituottajien koulutukseksi.

Vuonna 1998 Humanistinen ammattikorkeakoulu oli ensimmäinen kulttuurituottajien koulutuksen aloittanut ammattikorkeakoulu, ja sitä seurasivat vuonna 1999 Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia (nykyisin Metropolia), Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Yrkehögskolan Sydväst (sittemmin Novia, nykyisin Arcada) (Luttinen, 2015, s. 146–147). Ammattikorkeakouluista valmistuneiden kulttuurituottajien ammattinimike oli aluksi medianomi, mutta

vuonna 2004 Opetusministeriö myönsi luvan ammattinimikkeen muuttamiseksi kulttuurituottajaksi. Mikkelin ammattikorkeakoulu aloitti kulttuurituotannon koulutusohjelman viimeisenä vuonna 2005, lakkauttaen sen kuitenkin vuonna 2013. Eri ammattikorkeakoulut eriytivät tuottajakoulutuksen suuntautumista julkiselle- ja kolmannelle sektorille, osan suuntautuminen painottui taas vahvemmin yrityssektorin tarpeisiin (Halonen 2004, s. 17). Myös yliopistot lisäsivät opetusohjelmiin tuottajatyypisiä opintoja ja koulutuskokonaisuuksia.

Varhaisina vuosina 1998–2008 koulutukseen otettiin vuosittain keskimäärin noin 260 uutta kulttuurituottajaa (Luttinen, 2015, s. 147). Suurimmillaan aloituspaikkojen kokonaismäärä oli vuonna 2010, jolloin noin 280 uutta kulttuurituottajaa aloitti koulutuksen. Sitten Opetus- ja kulttuuriministeriö on vähentänyt koulutusohjelman aloituspaikkoja neljänneksellä, perustaen päätöksen kulttuurialan työvoiman ylitarjontaan.

2.3 Koulutus nykyisin

Tätä kirjoittaessa kulttuurituotantoa pystyy opiskelemaan neljässä eri ammattikorkeakoulussa: Humanistisessa ammattikorkeakoulussa, Metropolia ammattikorkeakoulussa, Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sekä ruotsin kielellä yrkehögskolan Arcadassa. Opintojen laajuus on jokaisessa oppilaitoksessa 240 opintopistettä, koulutuksen suunnitellun keston ollessa neljä vuotta.

Vuoden 2023 kevään yhteishaussa aloituspaikkoja on yhteensä 170 (pl. verkkototeutus) (Opintopolku, i. a.). Vaikka jokaisesta valmistuu kulttuurituottajia, on koulujen opetussuunnitelmissa eroja ja painotukset vaihtelevat koulujen kesken. Eri koulujen kulttuurituotannon opetuksen painotuksiin syvennyttään enemmän luvun [4.5](#) alaluvuissa.

Ammattikorkeakouluista SeAMK, Metropolia ja HUMAK tarjoavat myös kulttuurituotannon ylempää AMK-tutkintoa, jotka on rajattu pois tämän opinnäytetyön tutkimuksesta.

3 TYÖELÄMÄN MURROS

Räikkösen (2007, s. 15) mukaan Mannermaa (1993, s. 95) määrittelee murroksen siirtymisenä yhteiskunnallisen kehityksen vaiheesta toiseen. Murros on luonteeltaan rakennemuutos, jonka aikana vanhat instituutiot ja toimintamallit murtuvat ja korvautuvat uusilla.

Digitalisaation, tekoälyn ja automaation sulautuessa yhä saumattomammin osaksi ihmisten työelämää ja jokapäiväistä arkea, työn murroksesta puhutaan nyt enemmän kuin koskaan (Varamäki, 2019, s. 14–15). Työ on kuitenkin läpi ihmiskunnan historian ollut aina muutoksessa, jatkuvasti kehittyvän teknologian mahdollistaessa työn tuottavuuden viemisen uudelle tasolle. Ensimmäinen teollinen vallankumous siirsi ihmiset pelloilta tehtaille, toinen liukuhihnojen äärelle ja kolmas toimistoihin. Nykyistä ajanjaksoa kutsutaan jo neljänneksi teolliseksi vallankumoukseksi. Neljännessä teollisessa vallankumouksessa, eli Industry 4.0:ssä yhdistyvät kokonaisvaltaisesti robotiikka, automatisaatio, tekoäly, globalisaatio ja immaterialisaatio (Hiltunen, 2019, s.136).

Työn murroksessa ei ole kyse nopeasta siirtymisestä yhdestä työn tavasta johonkin toiseen, vaan pitkästä jatkuvasta murroksesta kohti moninaisempaa ja monipuolisempaa työelämää (Valtioneuvosto, 2017, s. 13). Tässä kappaleessa luodaan katsaus työelämän kehitykseen Suomessa yleisesti, miten työ on muuttunut, ja tarkastellaan tulevaisuuden suuntaviivoja.

3.1 Elinkeinorakenteen kehitys Suomessa

Työ on muuttunut rakenteellisesti jo vuosikymmenien ajan, ja varsinkin teollistumisen myötä kehitys on ottanut suuria harppauksia vain muutamassa vuosikymmenessä (Julkunen, 2009, s. 17–20). Suomessa 1950-luvulla - muihin länsimaihin verrattain myöhään - alkanut teollistumisprosessi kiihtyi 1960-luvulle tultaessa, kun "suurena muuttona" tunnetun rakennemuutoksen myötä väestö siirtyi maaseuduilta kaupunkeihin ja pelloilta tehtaisiin ennätysvauhtia. Teollisuus ja rakentaminen eivät kuitenkaan missään vaiheessa kasvaneet maan suurimmaksi elinkeinoksi, vaan palveluala kasvoi sen rinnalla siinä määrin, että Suomen puhutaan siirtyneen maatalousyhteiskunnasta suoraan palveluvaltaiseksi yhteiskunnaksi. Kaupungistumisen myötä palkkatyöstä tuli vallitseva normi, kun aiemmin maata-

lousyhteiskunnassa elanto saatiin omavaraisuudessa. Vuosien 1958–1985 aikana palkkatyötä tekevien osuus kasvoi 58 prosentista 86 prosenttiin. Normaalilla palkkatyöllä ja tyypillisellä työsuhteella määriteltiin työtä, joka tehdään yhdelle työnantajalle, työnantajan tiloissa, pysyvästi solmitussa työsuhteessa ja kokoaikaisesti.

90-luku oli monin tavoin murrosten aikaa Suomessa: vuosikymmenen alun lama, liittymiseen Euroopan Unioniin ja sen rahaliiton jäsenyys sekä tietoteknologian leviäminen (Julkinen, 2009, s. 25, 28–29). Suomen talouden avauduttua ja maamme liittyttyä globaaliin markkinatalouteen 1990-luvulle tultaessa merkitsi markkinaehtoistuvassa taloudessa myös työelämän ja työmarkkinoiden jäykkien rakenteiden purkamista. 1990-luvun laman katsotaan olevan vakaan palkkatyön murroskohta, työmarkkinoiden muuttuessa epävarmemmaksi ja työsuhteiden sekä työnteon epätyypillistyessä. Suomea lähdettiin myös määrätietoisesti rakentamaan osaamiskeskiseksi yhteiskunnaksi panostamalla koulutukseen sekä tutkimus- ja tuotekehittelyyn (Wilenius, 2004, s. 29). Tähän tarpeeseen perustettu ammatikorkeakoulutuslaitos nosti huomattavasti yleistä koulutustasoa.

3.2 Työn murroksen taustalla olevat tekijät

Uusien teknologioiden – automatisaatio, robotisaatio, tekoäly – ja niiden nopeaa kehittymistä voidaan pitää työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän muutoksen yhtenä suurimpana muutosajurina (Pentikäinen, 2014, s. 11, 18; Räikkönen, 2008, s. 20). Uusien teknologioiden käyttöönotto on muuttanut ammattirakenteita ja tuonut mukanaan uusia osaamisvaatimuksia työntekijöille niin suuressa mittakaavassa, että nykyisen murroksen arvellaan olevan jopa lähes yhtä mullistava kuin teollistuminen aikoinaan. Läpi historian teknologinen kehitys ja robotisaatio ovat herättäneet ihmisissä huolen niiden korvaavan täysin ihmisten tekemän työn - näin ole kuitenkin käynyt, vaan työ on jaettu uudelleen ihmisen ja koneen kesken korvaten vanhat työtehtävät ja ammatit uusilla.

Toinen merkittävä taustatekijä työn murroksessa on 1900-luvun lopulla kiihtynyt globalisaatio, joka on madaltanut kansallisia raja-aitoja tehden lähes koko maapallosta yhtenäisen markkina-alueen (Hautamäki, 2008, s. 9; Hiltunen, 2019, s. 214). Sen seurauksena tieto, tavarat, ihmiset sekä pääoma siirtyvät maasta toiseen aiempaa joustavammin, ja taloudet ovat yhä enemmän toisistaan riippuvaisia. Tieto- ja viestintäteknologian kehitys on

osaltaan vauhdittanut globalisaatiota, sillä se on mahdollistanut nopean maailmanlaajuisen kommunikaation ja verkottumisen pienentäen välimatkat olemattomiksi.

Globalisaatio on lisännyt työpaikkoja erityisesti vientiteollisuudessa, ja tehnyt työvoiman liikkuvuudesta vapaampaa (Hiltunen, 2019, s. 112, 223–224). Valtiot, joissa on pulaa tietyn alan työntekijöistä, voivat saada helpommin lisätyövoimaa muualta. Toisaalta globalisaatio on myös vienyt työpaikkoja erityisesti länsimaissa, jossa tehdastuotantoa on siirretty halvempien työvoimakustannusten maihin. Vuosien 2007 ja 2014 välillä Suomesta hävisi yli 100 000 teollisuuden työpaikkaa. Sekä teknologisen kehityksen myötä koneilla korvattavat, että globalisaation myötä muualle siirrettävät työt ovat vähentäneet keskipalkkaisten työtehtäviä ja kasvava osuus työllistyy joko pieni- tai korkeapalkkaisiin työtehtäviin. Tätä kehitystä kutsutaan työmarkkinoiden polarisoitumiseksi.

3.3 Megatrendit

Tulevaisuuden hahmottamiseen ja ennakkoinnin apuna käytetään useasti megatrendejä, jotka myös vaikuttavat suorasti ja epäsuorasti työn murroksen taustalla (Hiltunen, 2019, s.16). Termin lanseerasi 1980-luvulla futuristi John Naisbitt kirjassaan *Megatrends: Ten New Directions Transforming Our Lives*, joka käisteli kymmenen erilaista isoa suuntausta, joiden Naisbitt uskoi vaikuttavat seuraavien vuosien ajan. Sittemmin termi on vakinaistunut futuristien sanastoon. Myöhemmässä megatrendikirjassaan Naisbitt määritteli kollegansa Patricia Aburdenen kanssa megatrendejä seuraavasti:

Megatrendit eivät vain tule ja mene nopeasti ohi. Nämä laajat yhteiskunnalliset, taloudelliset, poliittiset ja teknologiset muutokset muodostuvat hitaasti, mutta sitten kun ne tapahtuvat, ne vaikuttavat meihin jonkin aikaa – seitsemästä kymmeneen vuotta tai pidempään. (Naisbitt & Aburdene, 1990, Hiltunen, 2019, s. 15 mukaan)

Hiltunen tiivistääkin (2019, s. 16) etteivät megatrendit ole siis suoranaisesti tulevaisuutta, vaan menneisyyttä ja tätä päivää – eli ne tapahtuvat ympärillämme juuri nyt. Sitran Megatrendiselvityksessä vuodelta 2023, Dufva ja Rekola (2023, s. 4) huomauttavat, ettei megatrendien tarkoitus ei ole yllättää, vaan vahvistaa käsitystä laajoista muutosten kaarista ja niiden keskinäisistä suhteista. Selvityksessä megatrendit määritellään seuraavasti:

Megatrendeiksi kutsutaan useista ilmiöistä koostuvia kehityssuuntia, jotka kuvaavat muutoksen laajoja kaaria. Ne tapahtuvat usein globaalilla tasolla ja kehityssuunnan uskotaan usein jatkuvan samansuuntaisena. Megatrendit tuovat esiin ympärillämme tällä hetkellä korostuvia ilmiöitä. (Dufva & Rekola, 2023, s. 6)

Sitran selvitys (Dufva & Rekola, 2023, s. 10-11) tarkastelee muutosten kokonaisuuskuvaa viiden eri teeman kautta: luonto, ihmiset, valta, teknologia ja talous, jotka ovat yleisesti trendianalyyseissä käytetty jaottelu. Yleisesti tämän hetken suurimpina globaaleina megatrendeinä nähdään ekologinen kestävyyskriisi, väestörakenteen muutos, demokratian horjuminen, teknologian kehittyminen ja sulautuminen entistä tiiviimmin osaksi ihmisten arkea sekä talouden murentuva perusta.

3.4 Työn murroksen tuomat muutokset

Teknologinen kehitys ja digitalisaation leviäminen on muuttanut ammattirakenteita 2000-luvulla kiivaaseen tahtiin (Asplund & Kauhanen, 2018, s. 93–94, 96). Helposti tietotekniikalla korvattavat tai alemman palkkatason maihin siirrettävät tehtävät ovat supistaneet joi-takin ammatteja - toisaalta ammatit, joiden työtehtäviä tietotekniikka tukee, taas ovat kasvussa. Ammattien ja työtehtävien korvattavuus määräytyy niiden tehtäväsisällön sekä rutiininomaisuuden mukaan. Ammatin, joka koostuu pääosin rutiininomaisista työtehtävistä arvellaan korvautuvan ennemmin tai myöhemmin tietotekniikalla. Mikäli ammatti sisältää rutiininomaisen työn lisäksi myös esimerkiksi asiantuntija-ajattelua, hoitaa kone rutiininomaiset tehtävät ja ihminen asiantuntija-ajattelun.

Väestön ikääntyminen ja monimuotoistuminen herättää kysymyksiä siitä, millaista työtä ja palveluita tarvitaan yhteiskunnassa, jossa myöhäiskeski-ikäisten määrä kasvaa – sekä miten Suomessa riittää osaamista, kun työvoiman osuus väestöstä pienenee (Dufva, ym., 2021). Globalisoituminen sekä ihmisen ja koneen välinen työn uudelleen jako muuttaa ja on jo muuttanut osaamistarpeita – pelkkä nykyisen osaamisen ylläpito ei enää riitä osaamistarpeiden muovautuessa ja muuttuessa nopealla tahdilla (Dufva, ym., 2017, s. 20).

Työn tekemisen keskiöön nousee entistä enemmän myös merkityksellisyys (Dufva, ym. 2017, s. 13, 17). Automatisaatio mahdollistaa keskittymisen ongelmien ratkaisuun ja yhteistyöhön koneiden ja muiden ihmisten kanssa. Työntekijät hakeutuvat tekemään asioita,

jotka he kokevat itselleen merkityksellisiksi, ja kenties tuottavat merkitystä myös muille. Merkitysten luominen tulee olemaan se inhimillisen toiminnan alue, joka säilyttää arvonsa ja jää ihmisten toteutettavaksi.

3.4.1 Työn tekemisen muodot

Työn murrosta käsiteltäessä korostuvat myös työn tekemisen uudet muodot (Dufva, ym. 2017, s. 10, 18, 24). Jako perinteisen työnantajan ja työntekijän välillä on alkanut hämärtyä, ja se saattaa kadota kokonaan. Toimeentulo kerätään useista puroista, ja organisaatiot ovat väliaikaisia ja muuttuvia. Työt pilkkoutuvat, työskentelymuodot yksilöllistyvät ja erilaiset roolit sekoittuvat. Vaikka suurin osa suomalaisista työllistyy edelleen perinteiseen palkkatyöhön, kasvaa toimeentulon kokoaminen useista puroista freelancerina joillakin aloilla.

Digitalisaatio, uusien teknologioiden käyttöönotto ja globaali kilpailu kyseenalaistavat myös työn säännöllisyyden ja paikkasidonnaisuuden (Varamäki, 2019, s. 20). Teknologian kehityksen myötä työn tekeminen on vähitellen irronnut työpaikoilta. Jos aiemmin työ on ollut paikka, minne mennään, on se jo nyt, ja vielä enemmän tulevaisuudessa asia, jota tehdään paikasta riippumatta. Kannettava tietokone ja helposti saatavilla oleva internetyhteys mahdollistaa työn tekemisen nykyään lähes missä tahansa. Viimeistään Covid-19-pandemia vauhditti siirtymistä etätyöhön ja digiympäristöihin.

3.4.2 Alustatalous

Teknologian ja internetin kehittyminen on nostanut 2010-luvun lopussa alustatalouden työnteon uudeksi trendiksi (Hiltunen, 2019, s. 134; Sekki, 2021, s. 9, 13). Verkossa toimivat alustat ja sovellukset välittävät palveluja ja työtä digitaalisesti, jakavat työtehtävät uudella tavalla ja ohjaavat työntekijöiden toimintaa algoritmisesti hallittujen rakenteiden avulla. Uberissa käytännössä kuka tahansa voi ryhtyä tekemään keikkatyötä taksikuskina, Airbnb tekee asuntojen lyhytaikaisesta vuokrauksesta helppoa, Woltin kautta voi ryhtyä ruokakuljettajaksi ja Amazonissa yritykset voivat kaupata tuotteitaan globaaleilla markkinoilla. Yhteistä toimijoille on, että ne omistavat vain alustan, joka mahdollistaa työnteon ja liike-

toiminnan. Alustataloudessa työt tehdään pääsääntöisesti keikkoina, ja monelle alustalle työskentely saattaa olla sivutoimista lisätulojen hankintaa.

Erilaisia työtehtäviä voidaan teknologian ansiosta pilkkoa pieniin osiin, ja tarjota verkon kautta laajalle yleisölle toteutettavaksi globaalisti toimivien nettialustojen välityksellä (Sekki, 2021, s. 19–20). Maailmalla kyseinen toiminta tunnetaan termillä *crowd work*, mutta Suomessa puhutaan mikrotehtävistä tai klikkaustyöstä. Mikrotehtäväalustoilla ihmiset voidaan palkata muutaman minuutin työsuorituksiin, ja päättää toimeksiantosopimus heti tämän päätyttyä. Työn voi suorittaa esimerkiksi lounastauolla tai työmatkan aikana, mutta ne mahdollistavat myös täyspäiväisen työskentelyn. Kaikille mikrotyöalustoille yhteinen piirre on, että niihin kirjautuminen on käyttäjälle täysin ilmaista ja töitä voi tehdä mistä maasta tahansa. Iso osa tehtävistä on mahdollista suorittaa älypuhelinsovelluksella. Osa alustoista keskittyy yksinkertaisiin klikkaustehtäviin tai fokuosoituihin teema-alueisiin, kuten käyttäjätestaukset tai kielen kääntäminen. Toiset alustat tarjoavat laajan kirjon erilaisia tehtäviä, ja yhteistyö voi muodostua pidempiaikaiseksi projektiksi.

Alustoja löytyy nykyään lähes jokaiseen tarpeeseen (Sekki, 2021, s. 20). Työtä tarjoavien alustojen lisäksi on erilaisia verkkokoulutuspalveluita, julkaisupalustoja, jakamistalouden alustoja ja joukkorahoituspalveluita. Omia intohimoja ja harrastuksia voi hyödyntää alustojen kautta, perustamalla esimerkiksi Etsy -sivustolle putiikin käsitöiden myymistä varten.

3.5 Tulevaisuuden kehityskulut ja osaamistarpeet

Mitkä asiat sitten korostuvat tulevaisuudessa? Kuten Valtioneuvoksen selvityksessä (Dufva, ym. 2017, s. 11, 15, 47) todetaan, murroksen myötä ei siirrytä yhdestä työn tekemisen tavasta toiseen, vaan yhdestä useampaan. Muutos etenee eri aloilla ja alueilla eri tahtiin ja eri tavalla. Vaikka osa ammattiteistä siirtyy koneiden tehtäväksi, ihmisen tekemä työ ei ole loppumassa, vaan digitalisaation ja tekoälyn myötä sen sisältö muuttuu. Rutiinitehtävien jäädessä laajenevin määrin koneiden suoritettavaksi, kasvavat ihmisille jäävät tehtävät, joissa vaaditaan asiantuntija-ajattelua, innovatiivisuutta, verkostoitumista sekä luovaa ongelmanratkaisua ja yhteistyötä. Tällaisten taitojen kysyntä kasvaa miltei kaikissa ammatteissa.

Teknologian kehittymisen lisäksi maailman muut suuret haasteet ja varsinkin niiden ratkaiseminen luovat uusia aloja, osaamistarpeita ja työpaikkoja (Hiltunen, 2019, s. 129). Väestön ikääntyminen kasvattaa hoitohenkilökunnan tarvetta, ilmastonmuutos lisää tutkijoiden, uudenlaisen ruoantuottamisen ja energia-alan ammattilaisten tarvetta, raaka-aineiden ja materiaalien riittävyshaasteet taas luovat mahdollisuuksia kiertotalouden ammattilaisille. Parhailtaan peruskoulua käyvät lapset tulevat teknologian nopean kehittymisen vuoksi todennäköisesti työllistymään ammattiteissa, joista ei ole tänä päivänä kuultukaan. Kuka olisi vain 15 vuotta sitten saattanut arvata, että esimerkiksi sosiaalisen median yleistymisen synnyttäisi kokonaan uusia ammatteja, kuten sisällöntuottaja?

Työn ja väestön moninaistuminen haastaa työelämän perinteisiä käytäntöjä, rakenteita sekä sen joustavuutta (Dufva, ym., 2021). Mikäli työurien pituutta pidennetään kestävyysvajeen ehkäisyksi, vaatii se myös väestön työhyvinvoinnin- ja kyvyn vahvistamista. Monimutkaistuvassa maailmassa muutosten ennakointi on entistä haastavampaa, ja muutokset ovat vastaisuudessa yhä ennakoimattomampi, äkillisempiä ja nopeampia (Asplund & Kauhane, 2018, s. 97; Pentikäinen, 2014, s. 11). Tässä ympäristössä sopeutumiskyky ja oppimistaidot ovat yhä tärkeämpiä ominaispiirteitä

Toimeentulon muuttuessa työntekijän kannalta jatkuvasti pirstaloituvaksi palapeliksi, urakehityksen ja työllistyvyyden ollessa yhä enemmän työntekijän omalla vastuulla, vaatii se enemmän myös useiden roolien hallintaa, ajankäytön ja itsensä johtamisen taitoja sekä omasta kouluttautumisesta vastaamista (Dufva, ym. 2017, s. 19, 25). Tietointensiivisen työn aikakaudella ihmiset joutuvat entistä enemmän tasapainottelemaan työn ja vapaa-ajan kesken, niiden sekoituessa yhä enemmän toisiinsa. Tämä tulee vaatimaan ulkoisen johtamisen rinnalle myös sisäistä johtajuutta.

Megatrendit muokkaavat työtä sekä työn tekemisen tapoja, vaikka toisaalta työelämä itsessään voi toimia muutosvoimana reilun ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa (Dufva, ym. 2021). Ei ole siis yhdentekevää, mitä työtä teemme; työn tulevaisuuteen vaikuttaa olennaisesti, onko työ luonnonvarojen ja sosiaalisten vaikutusten kannalta kestävämpi vai uusia mahdollisuuksia ja ratkaisuja luovaa.

Globalisoituminen sekä ihmisen ja koneen välinen työn uudelleen jako muuttaa ja on jo muuttanut osaamistarpeita – pelkkä nykyisen osaamisen ylläpito ei enää riitä osaamistarpeiden muuttuessa nopeasti (Dufva, ym. 2017, s. 20-21). Elinikäinen oppiminen ei ole uusi käsite, mutta joka korostuu työn murroksessa entisestään: murroksesta selviää, jos koulutautuu jatkuvasti Valtioneuvoston raportti tiivistää tulevaisuuden työn edellyttävän monipuolista osaamis pohjaa, jonka päälle rakennetaan useampia syvemmän osaamisen alueita – korostaen että osaamista on myös jatkuvasti kehitettävä ja kyettävä oppimaan uutta. Hiltunen toteaaakin (2019, s. 130), että mikäli jatkuvaa uusien asioiden oppimista ja vanhan poisoppimista ei tapahdu, johtaa se todennäköisesti rakennetyöttömyyteen – tilanteeseen, jossa on sekä työttömiä että työvoimapulaa, mutta työttömien osaaminen ei vastaa työpaikkojen vaatimaa osaamista. Ilman uudelleen koulutautumista vanhalla osaamisella ei enää pärjää muuttuneessa maailmassa.

Tulevaisuuden osaamistarpeet tulevat liittymään erityisesti yksilön ajattelu- ja oppimistaitoihin, yhteisön vuorovaikutukseen ja toimiympäristössä toimimiseen (Dufva, ym., 2017, s. 20). Yksilön ajattelun puolesta korostuvat monimutkaisessa, verkostomaisessa ja jatkuvasti muuttuvassa ympäristössä pärjäämisen taidot, kuten refleksiivisyys, joustavuus, luovuus, kriittinen ajattelu ja itsensä johtaminen. Pentikäisen (2014, s. 27) mukaan puhutaan työelämän metataidoista, joiden hallitseminen on tulevaisuuden työelämässä pärjäämisen kannalta entistä tärkeämpää.

3.6 Kulttuurialan näkökulma työn murrokseen

Työn murros näkyy kaikilla aloilla, niin myös kulttuurialalla ja kulttuurituottajan työssä. Kulttuurituottajan ammatti vaatii sekä teknologillista ja viestinnällistä osaamista, sekä taitoa näiden yhteiskäyttöön ja soveltamiseen (Tilv, 2022, s. 34–35, 41). Uusia digitaalisia viestintäalustoja, työkaluja, ja sosiaalisen median kanavia syntyy tasaiseen tahtiin ja kulttuurituottajan onkin niiden suhteen jatkuvasti ylläpidettävä osaamistaan. Varsinkin koronan myötä ala otti suuren digiharppauksen, ja virtuaalitapahtumat ovat tulleet jäädäkseen tavallisten live-tapahtumien rinnalle. Virtuaalisuus vaikuttaa merkittävästi saavutettavuuteen, ja tämä avaa alalle uusia mahdollisuuksia, kun globaalin yleisön saavuttaminen on entistä helpompaa.

Tavanomaisen palkkatyön ollessa yleinen normi monella muulla alalla, on tulojen kerääminen useista puroista itsensä työllistäjänä ollut kulttuurialalla yleistä jo pitkään. Tilastokeskuksen (23.6.2022) mukaan vuonna 2021 kulttuurialan ammattiteissa 28 % työskenteli päätoimisena yrittäjänä, kuin muilla aloilla toimivien yrittäjien osuus on vain 13 %. Myös osa-aikaisuus on kulttuurialalla yleisempää kuin muilla aloilla. Vuonna 2021 kulttuurialalla päätyötä tekevistä palkansaajista ja yrittäjistä osa-aikatöitä teki 23 %, kun vastaava luku on muissa ammattiteissa noin 16 %. Projektiluontoinen pätkätyö on kulttuurialalla tyypillistä ja alan työntekijä saattaa olla samanaikaisesti useassa työsuhteessa. Työn murroksen myötä pirstaloituvan työkentän suhteen kulttuurituottajat eivät siis ole uuden edessä.

Sitran megatrendiraportti (Dufva & Rekola, 2023, s. 11) ekologisen kestävyyskriisin yhdeksi nykyajan suureksi haasteeksi, joka koskettaa kaikkia aloja. Myös Humanistisen ammattikorkeakoulun selvityksessä (Tilv, 2022, s. 40) kestävään kehitykseen liittyvä osaaminen ja sen soveltaminen arjen työssä nostetaan kulttuurituottajan yhdeksi keskeiseksi kompetenssiksi. Kuluttajakäyttäytyminen on ekologisen kestävyuden kannalta avaintekijä, ja kulutustottumuksien muuttuminen fyysisistä hyödykkeistä immateriaalisiin, elämyksellisiin asioihin on kasvussa. Kulttuurialalla on kädessään avaimet toimia kestävä kehityksen suunnannäyttäjänä tarjoamalla tapahtumia ja palveluita, jotka on rakennettu ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle pohjalle.

4 KULTTUURITUOTANNON OPETUSSUUNNITELMAT

Tässä kappaleessa pureudutaan siihen, miten kulttuurituotannon opetussuunnitelmat ovat opetusta järjestävissä ammattikorkeakouluissa muuttuneet kolmena eri vuosikymmenenä, ja etsitään yhteyksiä siihen, miten työn murros näkyy opetussuunnitelmissa.

4.1 Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma ja sen rakenne

Opetussuunnitelma on nimensä mukaisesti väline opetuksen ja opintojen suunnitteluun, jonka avulla opetuksesta muodostetaan hallittu kokonaisuus (Auvinen, ym., 2007, s. 50). Suunnitelmassa määritellään tutkintoon johtavan koulutuksen opintojaksot ja opintokokonaisuudet tavoitteineen, opintojaksojen laajuus, keskeiset sisällöt, arviointikriteerit sekä aikataulutukset suhteessa muihin jaksoihin.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimukseen sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014)

Ammattikorkeakoulut määrittelevät itse koulutusten sisällön ja opetussuunnitelmat, joten samannimisen tutkintoon johtavan koulutuksen suuntautumisvaihtoehdot ja sisältö vaihtelevat eri ammattikorkeakoulujen kesken (Ammattikorkeakoululaki 2015/325, 3 luku 14 §; Ammattikorkeakouluun, i. a.). Halonen (2006, s. 252; 2004, s. 13) huomauttaa, että oppilaitos ei yksinään määrittele koulutuksen tavoiteosaamista, vaan se toimii aina suhteessa ympäröivään työelämään ja sitä on tarkasteltava aikansa tuotteena ja sitä laatiessa on pyrittävä ennakoimaan tulevaa, sillä se tähtää valmistamaan ammattilaisia muutaman vuoden päässä olevaan toimintaympäristöön.

Pääsääntöisesti opetussuunnitelman runko koostuu seuraavista kokonaisuuksista (Ammattikorkeakouluun, i.a.):

Perusopinnot, joihin sisältyy perehdytys korkeakouluopiskeluun sekä ammatin työelämävalmiuksia tukevia opintoja kuten viestintä- ja kieliopinnot.

Ammattiopinnot keskittyvät ammattiin suuntautuvien kompetenssien ydinosaamisen.

Valinnaiset ja vapaasti valittavat opinnot mahdollistavat opiskelijalle valinnan valita kursseja, joilla hän voi syventää osaamistaan oman kiinnostuksensa mukaan. Valinnaisten opintojen osuus vaihtelee eri oppilaitoksissa 10–30 opintopisteen välillä.

Harjoittelu, jossa opiskelija pääsee soveltamaan opinnoissa kartutettua teoretietoa ja perehtymään ammattialansa työtehtäviin käytännön työympäristössä.

Opinnäytetyö, pääsääntöisesti opintojen loppuvaiheille sijoittuva työelämälähtöinen tutkimus- tai kehittämistyö, jossa opiskelija osoittaa valmiuksiaan soveltaa opintojen aikana hankittua osaamista, tietoa ja kriittistä ajattelua käytännössä.

4.2 Aineiston keruu ja tutkimuksen toteutus

Tutkimusta varten toteutin sisältöanalyysin kaikkien nykyään kulttuurituotantoa opettavien ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmista. Ulkopuolelle rajasin Mikkelin ammattikorkeakoulun, jossa kulttuurituotantoa opetettiin verrattain lyhyen aikaa, vuosina 2005–2013.

Keräsin aineiston talvella 2023, jolloin kartoitin koulujen nettisivuilta opetussuunnitelmien sijainnin, ja miltä ajalta suunnitelmia on saatavana. Uusimmat opetussuunnitelmat, sekä 2010-luvun OPSit olivat kaikkien koulujen sivuilta helposti löydettävissä. Metropolian ja Arcadan vuotta 2006 vanhempia suunnitelmia ei tosin ollut enää saatavilla. Alkuperäinen aikomukseni oli sisällyttää tutkimukseen myös 2000-luvun alun opetussuunnitelmia, mutta niiden vaihtelevan saatavuuden vuoksi hylkäsin ajatuksen. Halusin että tutkimuksessa otettaisiin huomioon kaikki koulut, kaikkina ajanjaksoina.

Tutkimus toteutetaan pitkittäistutkimuksena, joka käsittää kulttuurituotannon opintosuunnitelmien kvantitaavisen sisältöanalyysin. Pyrkimyksenä on nähdä, miten opetuksen sisältö ja painotukset ovat muuttuneet. Analysoin opetussuunnitelmat luokittelemalla oppiaineet niiden sisältöjen mukaan. Luokitukset perustuvat osittain jaotteluun, jota Katri Halonen (2004) on käyttänyt Huomisen rientoja tuottamassa -julkaisussa. Omassa jaottelussa lisä-

sin luokitusten määrää, jotta sisällyn moninaisuutta ja muutoksia olisi helpompi havainnoida.

Taulukko 1. Tämän opinnäytetyön sisältöanalyysissä käytetyt luokitukset ja luokituksien sisällön kuvaus.

LUOKITUS	SISÄLTÖ
Yleiset aineet	Korkeakouluopiskeluun orientoivat opinnot, kuten opiskelutaidot, kieliopinnot sekä viestintä
Kulttuuri- ja taidesisällöt	Taideaineiden ja kulttuurialan tuntemus yleisellä tasolla, kulttuurialan rakenteet, kulttuuripolitiikka, kulttuurialan julkinen ja kolmas sektori
Sisältöjen hallinta ja tuntemus	Käytännön ammattiosaamiseen keskittyvät opetuskokonaisuudet, kuten projektityöskentely ja -hallinta, tapahtumatuotantojen tuotantosunnittelu ja prosessit
Liiketoiminnalliset sisällöt	Talousosaaminen ja juridiikka suhteessa omaan olaan: yrittäjyys, taloushallinto, rahoitus, markkinointi, juridiikka, brändäys
Teknologiset taidot	Digitaaliset työkalut ja niiden hallinta, tietotekninen osaaminen, digiympäristöt
Työelämää tukevat taidot	Yleistä työelämäosaajuutta tukevat taidot kuten itsensä ja muiden johtaminen, oman osaamisen kehittäminen, urasuunnittelu, muutosvalmius, verkostossa toimiminen, kansainvälisyystaidot, strateginen ajattelu, ongelmanratkaisu, itseohjautuvuus ja innovaatiotoiminta
Työharjoittelu	Opiskelujen työssäoppimisjaksot
Tutkimukselliset aineet	Opinnäytetyö sekä sen prosessia tukevat opinnot, kirjallisia taitoja tukevat opinnot

Taulukossa yksi on esitetty omat luokitukseni, joita on yhteensä kahdeksan. Halosen tutkimuksesta poiketen, sisälsin luokitteluun myös harjoittelun tarkastellakseni, onko harjoittelujaksojen määrä vaihdellut ja millaiset erot oppilaitosten väleillä on. Opetussuunnitelmia tutkiessa rajasin tutkimuksen ulkopuolelle vapaasti valittavat opinnot, joiden laajuus vaihtelee koulukohtaisesti 10–30 opintopisteen välillä.

Sisältöanalyysia tehdessä koodasin kaikki opintojaksot omiin luokituksiin käymällä läpi opintojakson sisällön ja osaamistavoitteet. Toisinaan jotkut opintojaksot olisi niiden sisällön perusteella voinut sijoittaa samanaikaisesti kahteen tai kolmeen eri luokitukseen, näiden kohdalla tein luokituksen sen perusteella, mitkä asiat painottuvat osaamis- ja arviointikriteereissä vahvinten.

[Kappaleessa 4.3](#), jossa opetussuunnitelmien sisältöjä on tarkasteltu oppilaitoskohtaisesti, ja luokitusten osuus opinnoista on esitetty opintopisteiden mukaan. [Kappaleessa 4.4](#), jossa vertaillaan opetussuunnitelmien sisältöjä kaikkien oppilaitosten kesken, laskin jokaisen luokituksen opintopisteiden määrän yhteen ja vertailua varten muutin luokitusryhmän prosenttiosuudeksi opetuksen kokonaisesta opintopistemäärästä.

Tutkimukseen päädyin valitsemaan opetussuunnitelmat jokaiselta vuosikymmeneltä, eli analysoin 2000-, 2010- ja 2020-luvuilta yhden opetussuunnitelman jokaisesta ammattikorkeakoulusta. Tarkasteltavat opetussuunnitelmat on valittu noin 8 vuoden väleiltä; 2007, 2015 ja 2023.

4.3 Sisältöjen muutokset oppilaitoskohtaisesti

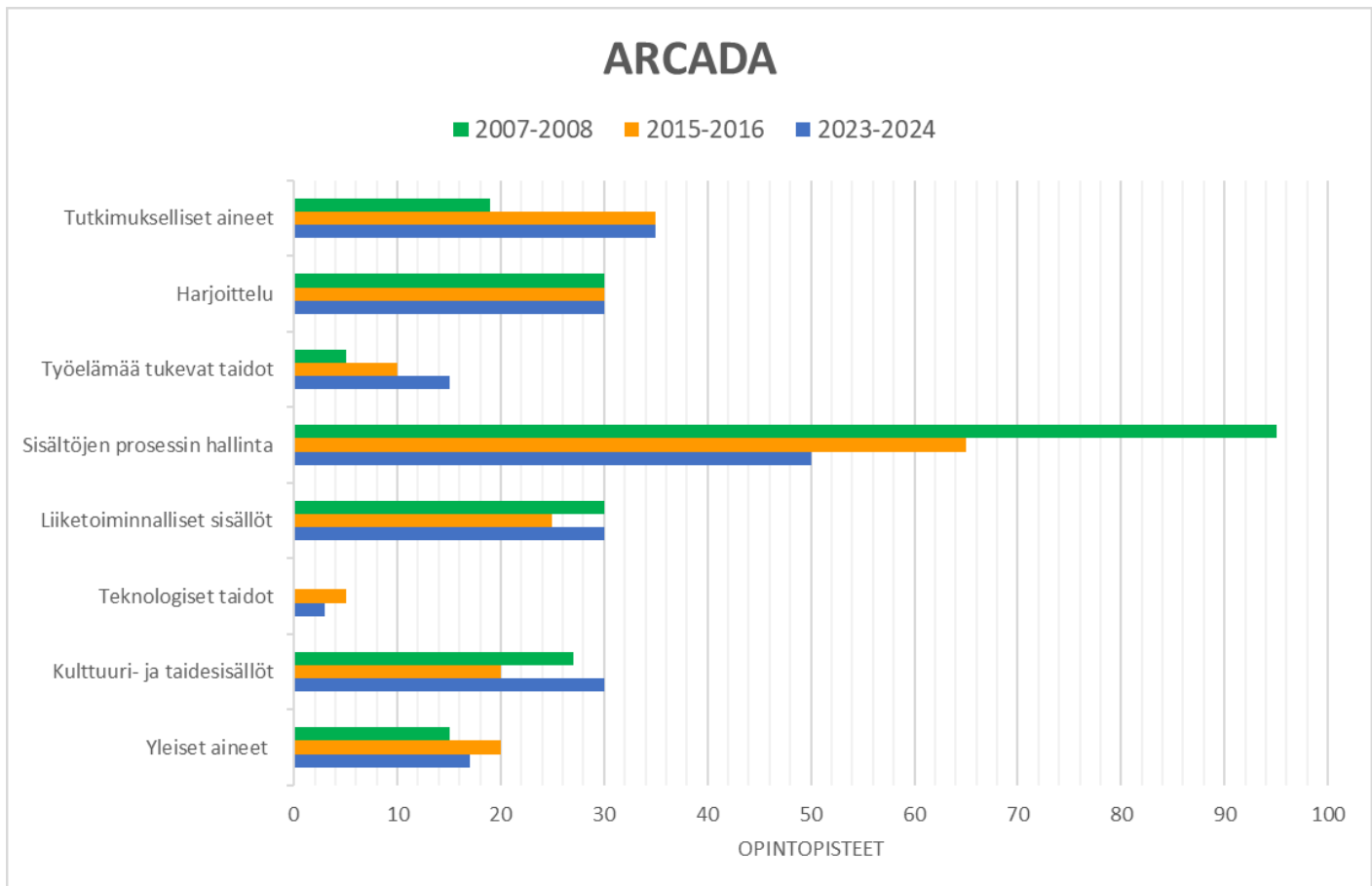
Tämän luvun alaluvuissa vertaillaan opetussuunnitelmien sisältöjen muutoksia oppilaitoskohtaisesti. Luvut on esitetty opintopisteosuuksina kokonaisopintopistemäärästä, joka on kaikissa oppilaitoksissa 240 op.

4.3.1 Arcada

Yrkehögskolan Arcada (entinen Novia) opettaa ainoana ammattikorkeakouluna Suomessa kulttuurituotantoa ruotsin kielellä. Koulutuksen aiempien vuosien sisältökuvauksia ei ole enää saatavilla, joten pyrin kuvaamaan opetuksen tavoitteita aiempien vuosien opetussuunnitelmia havainnoimalla.

Verkkosivuillaan Arcada kuvailee koulutuksen tavoitteeksi kehittää opiskelijan kykyä rakentaa ammatillisia verkostoja, järjestäen kursseja yhteistyössä paikallisten, alueellisten ja kansainvälisten kulttuuriorganisaatioiden kanssa. Yleisten opintojen lisäksi opiskelija voi

syventää ammattiosaamistaan vapaavalintaisesti joko tapahtumatuotannon, kansainvälisen kulttuurituotannon, median, tai kulttuurihallinnon parissa (Arcada, i.a.-d).

Kuvio 1. Yrkehögskolan Arcadan kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma.

Ensimmäinen kuvio osoittaa opintojen painottuneen 2000-luvulla voimakkaasti sisältöosaamiseen lähes 100 opintopisteen määrällä. Määrä on vähentynyt tasaisesti ensin 2010-luvulla, ja myöhemmin 2020-luvulla. Tutkimuksellisten aineiden sekä työelämää tukevien taitojen määrä on taas vähitellen lisääntynyt. Opetussuunnitelmien suunnittelussa on jälkimmäisen osalta otettu selvästi huomioon muuttuvan työelämän tarpeet. Työssäoppimisen määrä on pysynyt Arcadassa samana, 30 opintopisteen pituisena.

4.3.2 Humanistinen ammattikorkeakoulu

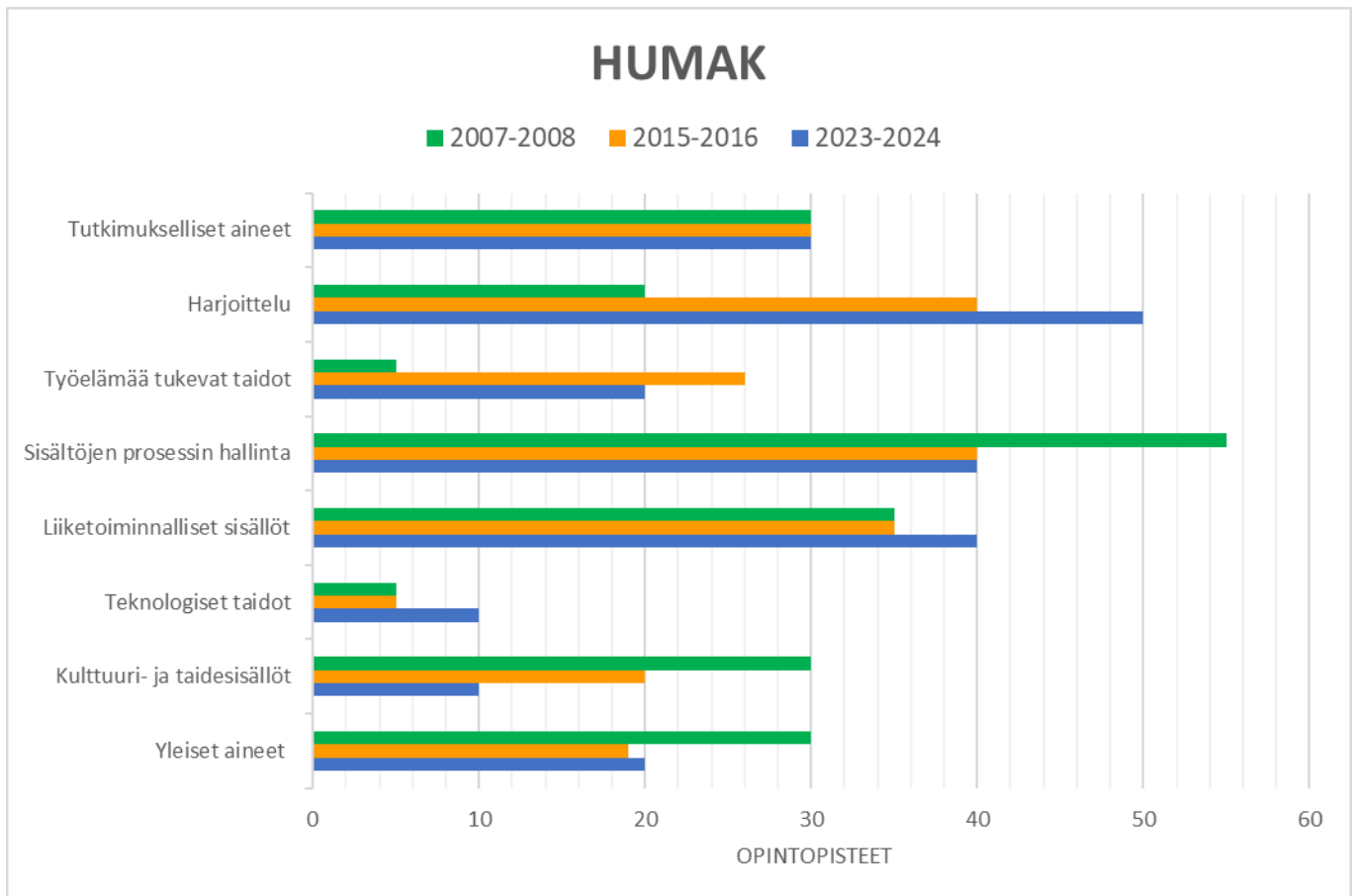
Humanistinen ammattikorkeakoulu oli ensimmäinen kulttuurituotannon koulutusta järjestävä korkeakoulu (Luttinen, 2015, s. 146–147). Opistoasteen kulttuurisihteerien koulutus tar-

josi aluksi pohjan varsinkin HUMAKin opetussuunnitelmille, jossa opetuksen painotus suuntautui julkiselle sektorille ja järjestökentälle (Halonen, 2004, s. 19). HUMAK on verkostoammattikorkeakoulu, joka käsittää neljä alueyksikköä (HUMAK, i.a.-a). Näistä kolmessa – Kauniaisissa, Jyväskylässä ja Turussa – opetetaan kulttuurituotantoa. Lisäksi HUMAK toteuttaa kulttuurituotannon opetusta etänä verkossa.

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa kulttuurituotannon opiskelija on syventänyt ammatillista osaamistaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa mukaisesti, johon hän valitsee kursseja erilaisista teemakokonaisuuksista. Vuoden 2007 (Laitinen, 2007, s. 96) opinto-oppaassa suuntautumisopintoja on yhteensä 60 opintopisteen verran, kokonaisuuksien käsittävän muun muassa taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen, kulttuurihallinnon ja kolmannen sektorin, kansainvälisyysopinnot, yritystoiminnan sekä kulttuurikasvatuksen.

Kulttuurituotannon opetus on sittemmin yhtenäistynyt HUMAKissa, ja vuoden 2015 opetussuunnitelmassa opiskelija valitsee yhden kolmesta yhteensä 20 opintopisteen pituisista suuntautumisopinnoista: kulttuuri liiketoimintana, tapahtumatuotannon kehittäminen ja tuottaja yhteiskunnallisena toimijana (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2015, s. 100). Suuntautumisopinnoista puolet ovat teoriaa, ja puolet työssäoppimista.

HUMAKin viimeisimmässä opetussuunnitelmassa, 2023 aloittavien opiskelijoiden ammatillisten suuntautumisopintojen osuus on 15 opintopistettä, joista 5 teoriaa ja 10 työssäoppimista (HUMAK, i.a.-b). Suuntautumisopintojen sisältö on päivitetty vastaamaan entistä paremmin nykypäivän tarpeita, ja kolme tarjolla olevaa kokonaisuutta ovat luovien sisältöjen tuottaminen, palvelujen tuottaminen ja välittäjätoiminta sekä tapahtumatuotanto.

Kuvio 2. Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma.

Kuten kuviosta kaksi voi havainnoida, vielä 2000-luvulla merkittävä osa opinnoista sisälsi kulttuuri- ja taidesisältöjä, joiden voi päätellä olevan kulttuurisihteerikoulutuksen perintöä. Myöhemmin kulttuuri- ja taidepainotteisten opintojaksojen sisältö on asteittain vähentynyt, ja nykyisessä opetussuunnitelmassa on jäljellä enää vain kolmasosa kulttuuri- ja taideopinnoista vuoden 2007 opetussuunnitelmasta. Sen sijaan työelämälähtöisyys on huomattavasti lisääntynyt, ja harjoittelujen opintopistemäärä on yli kaksikertaistunut: vuonna 2007 aloittaneilla kulttuurituottajilla työelämän harjoittelua oli yhteensä 20 opintopisteen verran, kun vuonna 2023 aloittavat opiskelijat osallistuvat työharjoitteluun 50 opintopisteen edestä.

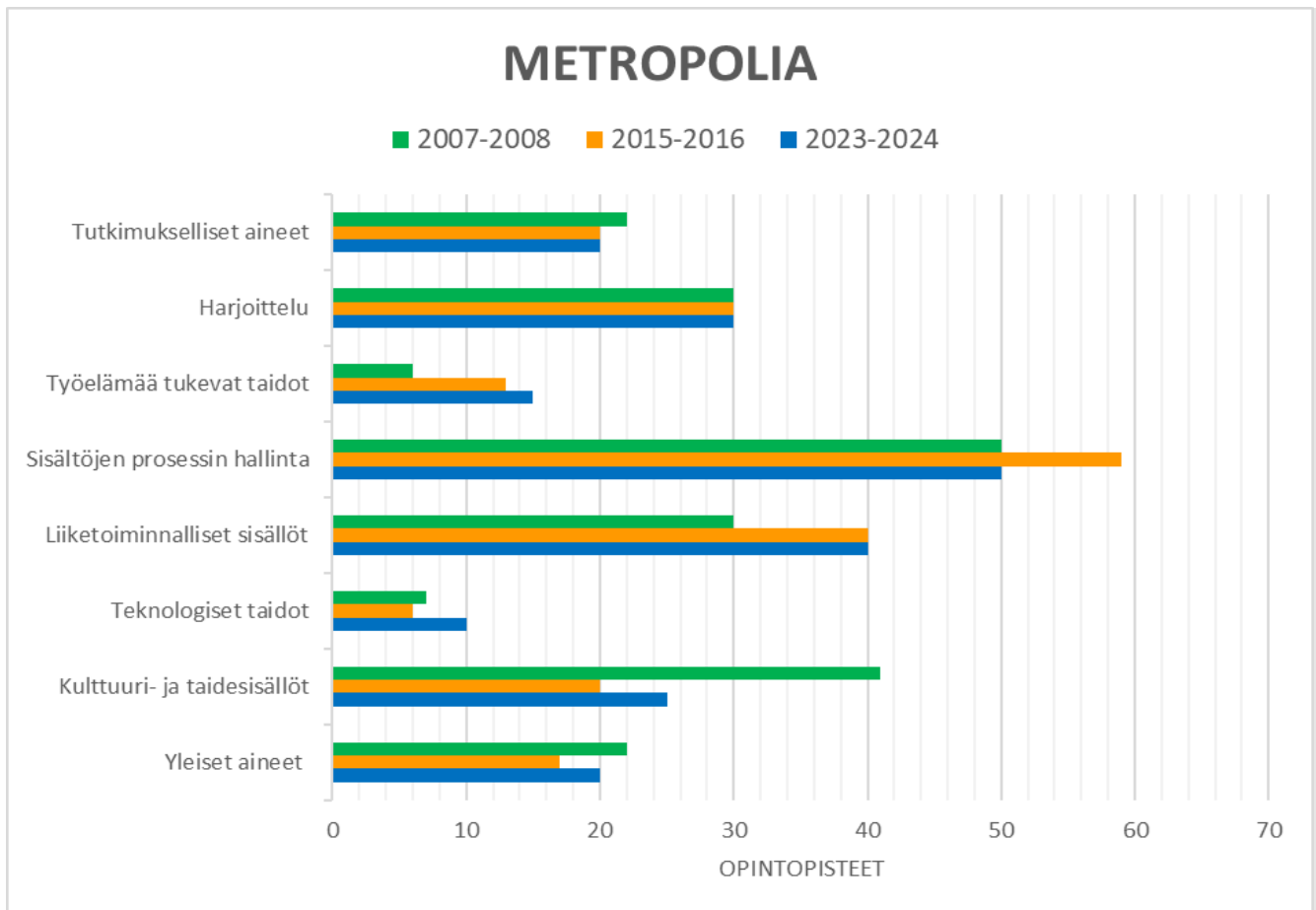
Taulukko 2. HUMAKissa 2023 opetussuunnitelmassa olevat työelämää tukeviin taitoihin luokitellut opintojaksot.

Työelämää tukevat taidot	LAAJUUS
Urasuunnittelu	5
Innovaatiotoiminta	5
Kehittävät verkostot	5
Talous ja johtamistaidot	5
YHT	20

Työelämän murros on huomioitu viimeisimmässä opetussuunnitelmassa erikseen omalla luovuus- ja kehittämisosaaminen opintomodulilla, jossa tavoitteina on jalostaa opiskelijan taitoja tuottaa oivaltavia ratkaisuja tulevaisuuden tarpeisiin (HUMAK, i.a.-b).

4.3.3 Metropolia

Metropolia on opettanut kulttuurituotantoa vuodesta 1999 lähtien, ja sen opetuksen keskiössä on alusta alkaen kulttuurituotannon liiketaloudelliset näkökulmat (Halonen, 2004, s. 30). Nettisivuillaan Metropolia kuvaileekin kulttuurituotannon koulutusohjelmaansa monialaiseksi ja liiketaloudellisesti painottuneeksi. Opetussuunnitelma on uudistettu vuonna 2020 vastaamaan jatkuvassa muutoksessa olevan maailman tarpeita, ja siinä on vahvistettu palveluiden tuotteistamista, yhteisöjen fasilitointia, vastuullisuutta ja teknologiaosaamista.

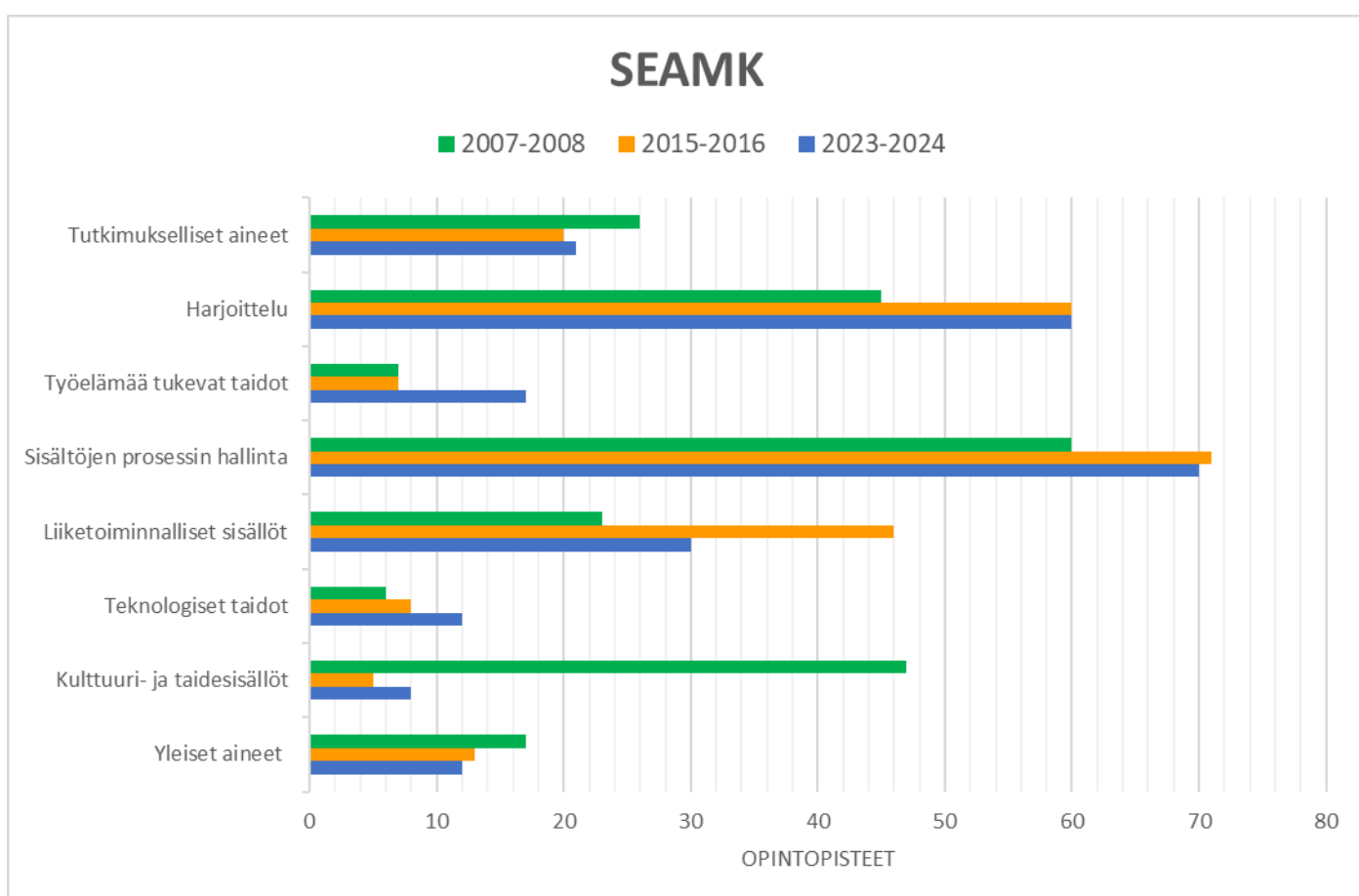
Kuvio 3. Ammattikorkeakoulu Metropolian kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma.

Kuviossa kolme osoitettujen opintojen jakauma on pysynyt melko tasaisena. Ainoa selkeästi huomattavin muutos näkyy kulttuuri- ja taidesisältöjen vähenemisenä, josta opintopisteiden määrää on siirtynyt liiketoiminnalliseen osaamiseen ja työelämää tukeviin taitoihin. Harjoittelujen määrä on pysynyt vakioitusti 30 opintopisteessä. Luokitus sisällöistä eniten opintopisteitä on sisältöjen prosessien hallinnassa sekä liiketoiminnallisissa sisällöissä.

4.3.4 Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotannon opetuksen sisältö on muuttunut kenties eniten Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Vuoteen 2012 asti kulttuurituotannon koulutus jaettiin kahteen suuntautumiseen, musiikkipainotteisen sosiokulttuurisen työn ja mediatuottamisen suuntautumiseen, joihin kumpaankin oli erillinen hakuprosessi. Niistä ensimmäinen painottui myös varsinaiseen kulttuurituottajuuteen ja tapahtumatuotantoon, sosiokulttuuriset ainesisällöt taas edistivät opiskelijan taitoa toimia fasilitaattorina erilaisissa ryhmissä.

Sittemmin sosiokulttuurinen painotus on pudonnut pois, ja vuonna 2015 SeAMKissa aloit-
tanut kulttuurituotannon opiskelija on syventänyt osaamistaan valitsemalla suuntautumisen
joko tapahtumatuottamisessa, mediatuottamisessa tai visuaalisessa tuottamisessa. Tässä
opinnäytetyössä on keskitytty tarkastelemaan opetuksen tapahtumatuotantosisältöjä
(SeAMK opinto-opas, i.a.-a). Vuonna 2017 opetussuunnitelmaa uudistettiin, ja 2018 käyt-
töön otetussa suunnitelmassa SeAMK pyrkii vastaamaan paremmin kulttuurituottajan
työnkuvan tulevaisuuden muutoksiin (SeAMK, i.a.-a, SeAMK opinto-opas, i.a.-b). Varsi-
naista erikoistumisalaa ei ole, vaan opiskelija voi omien kiinnostuskohteiden mukaan sy-
ventää osaamistaan projektien, työharjoittelun ja työpajaopintojen kautta.

Kuvio 4. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon opetussisältöjen jakauma.

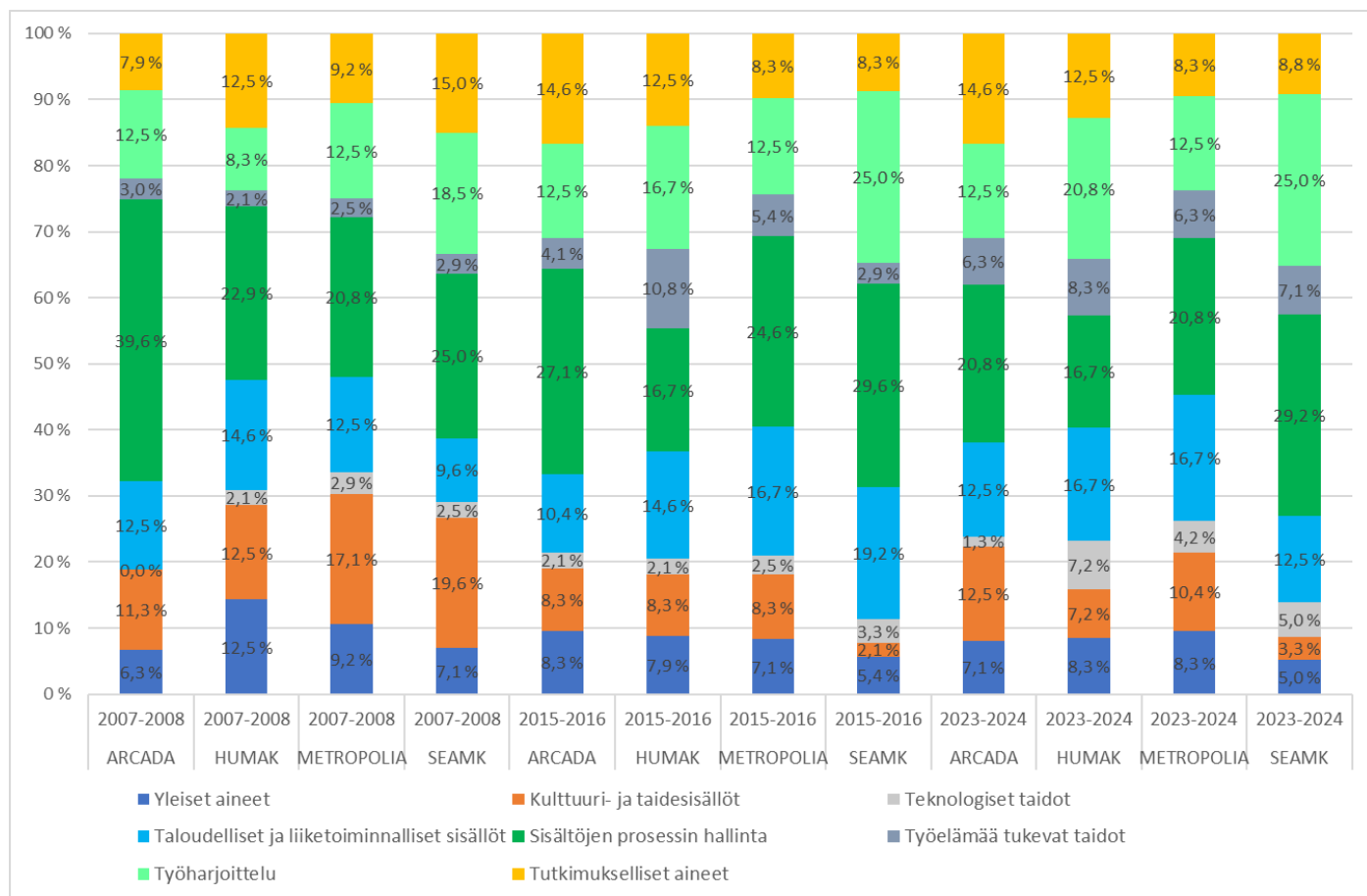
Seinäjoen ammattikorkeakoulu painottaa vahvasti työelämälähtöisyyttä, ja se näkyy eten-
kin työssäoppimisen suurena määränä: 2010- ja 2020-luvuilla opinnoista neljännesosa
suoritetaan työharjoittelussa. Edellä mainittu, tulevaisuuden tarpeita huomioimaan sunni-
teltu opetussuunnitelmauudistus vuodelta näkyy kuviossa neljä työelämää tukevia taitoja
käsittävien aineiden selkeänä kasvuna.

Taulukko 3. Kulttuuri- ja taidesisällölliset opinnot SeAMKissa eri vuosikymmenien opetus-suunnitelmissa.

SeAMK - Kulttuuri- ja taidesisällöt					
OPS 2007-2008	LAAJUUS	OPS 2015-2016	LAAJUUS	OPS 2023-2024	LAAJUUS
Kulttuuripoliittika	3	Kulttuuri- ja mediakentän tuntemus	5	Kulttuuri yhteiskunnassa	2
Sosiokulttuurisen työn historiallis-teoreettiset lähtökohdat	3		5	Taiteen tuntemus	3
Kansalaistoiminta	3			Kulttuurihyvinvointi	3
World music	3				8
Music as a culture	3				
Instrumenttiopinnot	10				
Yhtyytyöskentely	8				
Musiikki ja draama	4				
Tanssi ja musiikkiliikunta	4				
Sävellys, sanoitus, sovitus	6				
	YHT				
	47				

2000-luvun opetussuunnitelman musiikkipainotteisuus näkyy etenkin kulttuuri- taidesisällöjen merkittävänä määränä opetuksesta. Kolmas taulukko havainnoi opintojaksoihin lukeutuneen muun muassa instrumenttiopintoja, yhtyytyöskentelyä, sävellystä, sanoitusta ja sovitusta sekä musiikkiteoriaa. Musiikkipainotteisen sosiokulttuurisen suuntautumisen vaihduttua tapahtumatuotantoa painottavaan osaamisen, poistuivat musiikkiopinnot kokonaisuudessaan ja kulttuuri- ja taidesisällöt ovat sen jälkeen koostuneet kulttuurikenttää käsitteleviin opintoihin.

4.4 Opetussuunnitelmien sisältöjen oppilaitosten välinen vertailu

Kuvio 5. Opetussuunnitelmien sisältöjen vertailu oppilaitosten kesken eri vuosikymmeninä.

Kuvio viisi käsittää kokonaisuudessaan kaikki neljä kulttuurituotantoa opettavaa oppilaitosta, ja niiden opetussuunnitelmien sisällöt vuosina 2007, 2015 ja 2023. Yleisiksi aineiksi luokiteltuja opintoja on SeAMKissa 2015 ja 2023 muutaman prosenttiosuuden verran vähemmän kuin muissa kouluissa. Yleisten aineiden osuus on suurinta taas Arcadassa.

Kulttuuri- ja taidesisällöiksi luokiteltujen opintoja on yleisesti ollut huomattavasti enemmän 2000-luvun alun opetussuunnitelmissa, kuin 2010- ja 2020-luvuilla. Yhdeksi suureksi syyksi voi päätellä olevan kulttuurituottajien työn todellisuuden muuttumisen viimeisen parinkymmenen vuoden aikana (Kaalikoski, 2015, s. 12–13). Opistotasoisesta kulttuurisihteerin koulutuksen päämääränä oli valmistaa opiskelijat julkiselle sektorille ja järjestösektorille; Humakin kartoituksen mukaan kulttuurituottajien koulutuksesta valmistuvista yli puolet työ-

listyvät joko yksityiselle sektorille tai työskentelevät yrittäjinä. Tämä kehitys näkyy myös liiketoiminnallisten sisältöjen kasvuna.

Teknologian sulautuessa yhä kiinteämmin osaksi ihmisten päivittäistä elämää, on luonnollista, että se näkyy 2020-luvulla myös opetuksessa. Kaikissa kouluissa paitsi Arcadassa teknologisesti painottuneiden sisältöjen opetus on noussut. Toisaalta voisi odottaa osuuden kasvaneen enemmän, mutta on otettava myös huomioon, että nykyaikana erilaisia digitaitoja opitaan normaalielämän ohessa. Työelämää tukeviin taitoihin luokiteltujen aineiden määrä lisääntyi kaikissa kouluissa. 2000-luvulla tähän luokitteluun sisältyi lähinnä johtamistaidot, jonka rinnalle on noussut 2020-luvulle tultaessa muun muassa oman osaamisen brändääminen ja innovaatioajattelu.

Opetussisältöjä tarkasteltaessa huomion kiinnitti niiden laaja monipuolistuminen entisestään. Palvelumuotoilu, yleisötyö, sekä sosiaalinen ja ekologinen vastuullisuus näkyvät varsinkin 2020-luvun opetussuunnitelmissa. Kaalikoski (2015, s. 14) toteaaakin käsityksen kulttuurituottajan osaamisesta monipuolistuneen viime vuosien aikana. Kulttuurituottajat eivät enää työllisty pelkästään vain kulttuurialan lueteltaviin työtehtäviin, vaan tuottajien osaamiselle on kysyntää muillakin aloilla. Kulttuurituottajien työnkuvat voivat levittäytyä hyvinkin laajalle, ja työ vaatii usein muuttuviin työympäristöihin sopeutumista. Nähdäkseni tämän huomioiminen on toteutunut hyvin uusimmissa opetussuunnitelmissa.

5 YHTEENVETOA JA POHDINTAA

Kulttuurituotanto on tulevaisuuden ammatti siinä missä sen on nykyisyyden. Kulttuurituottajien monialaisuus ja ammatin potentiaali on viime vuosina noteerattu entistä voimakkaammin, ja sen huomaa siitä, miten kulttuurituottajiin ei törmää enää pelkästään vain kulttuurialalla olevissa tehtävissä. Ammatin tulevaisuus näyttääkin entistä monipuolisemmalta.

Tämänhetkisiä trendejä ja kehityssuuntauksia tarkasteltaessa teknologian roolin kasvu ihmisten arjessa tulee varmasti näkymään entistä voimakkaammin myös kulttuurialalla. Virtuaalitodellisuus, lisätty todellisuus, livestriimaus ja interaktiiviset alustat tarjoavat uusia tapoja kokea ja jakaa kulttuurisisältöjä. Tulevaisuudessa teknologia voi mahdollistaa entistäkin immersivisempiä ja osallistavampia kulttuurikokemuksia.

Tekoälyn kehitys on ottanut valtavia harppauksia viime vuosien aikana, ja kuten koneiden pelättiin vievän ihmisten tekemät työt ensimmäisen teollisen vallankumouksen aikaan parisataa vuotta sitten, pelätään tekoälyn korvaavan ihmistyö lähitulevaisuudessa. Voidaankin siis kysyä, miten tekoäly uhkaa kulttuurituottajien ammattia. Kuten kappaleen 3 luvussa 3.5 Dufvaa ym. (2017, s. 47) jo lainattiin, kasvavat ihmisille jäävät tehtävät, joissa vaaditaan asiantuntija-ajattelua, innovatiivisuutta, verkostoitumista sekä luovaa ongelmanratkaisua ja yhteistyötä. Kulttuurituotannon ammatti perustuu ihmisten luovuudelle, ja kuten Rosa Meriläinen (2022) asian tiivisti:

”tää on niitä harvoja aloja, joita tekoäly ei uhkaa, koska taide ei noudata sääntöjä.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että tekoäly voi tukea kulttuurituottajan työtä monin tavoin, mutta se ei korvaa ihmisen luovuutta, strategista ajattelua ja inhimillistä vuorovaikutusta. Tekoäly toimii enemmän apuna ja työkaluna, joka tehostaa prosesseja ja mutta lopulliset päätökset ja taiteellinen visio jäävät edelleen ihmisen vastuulle.

Kuten kappaleessa 3.6. todettiin, kulttuurituottajilla on tärkeä rooli ekologisen jälleenrakennuksen ja kestäväen kehityksen toteutumisessa. Immateriaalisien, elämyksellisten sisältöjen kysyntä on kasvanut kuluttajien ollessa entistä tietoisempia ja vastuullisempia omasta kulutuskäyttäytymisestään. Myös kuluttajien vaatimustaso kuluttamiaan sisältöjä kohtaan

on kasvanut. Tämä onkin kannustanut kulttuurialan toimijoita entistä luovempaan ja innovatiivisempaan otteeseen esimerkiksi tapahtumatuotannoissa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kulttuurituottajan ammatin kehitystä ja miten työelämän murros näkyy kulttuurituotannon koulutuksessa. Aihe on laaja, ja vaati paljon perehtymistä – työn murros on puhuttanut jo pitkään, mikä näkyy aiheesta tuotettujen kirjojen, julkaisujen, tutkimusten, artikkeleiden ja kirjoitusten valtavana viidakkona.

Tuloksista voi päätellä, että kulttuurituotannon koulutuksessa työn murros on otettu hyvin huomioon. Vaikka kulttuurituottajan ammatti on suhteellisen nuori ammatti, on se lyhyessä ajassa ottanut kehityksessä mittavia harppauksia. Samalla myös kulttuuriala – ja varsinkin tapahtuma-ala – ovat kehittyneet ja ammatillistuneet aivan uudelle tasolle. Parissakymmenessä vuodessa opetuksen sisältö on muuttunut harkitusti vastaamaan monipuolistuvan työelämän vaatimuksia. Kulttuurituottajilla on erinomaiset edellytykset pärjätä ei vain pelkästään nykypäivän, vaan myös tulevaisuuden työelämässä.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Ammattikorkeakoululaki 325/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150325>

Ammattikorkeakouluun. (i. a.). *Opiskelu: opetussuunnitelma*.
<https://www.ammattikorkeakouluun.fi/opiskelu/#opetussuunnitelma>

Ahola, A., (2007). *Seinäjoen ammattikorkeakoulu: Opinto-opas 2007–2008*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Arcada. (i.a.-a). *Cultural management 2007*.
<https://start.arcada.fi/en/curricula/604000/2007-2008/395>

Arcada. (i.a.-d). *Kulturproducent*. <https://www.arcada.fi/sv/studera-pa-arcada/bachelorutbildningar/kulturproducent>

Asplund, R., & Kauhanen, A. (2018). *Teknologinen kehitys, ammattirakenteiden muutos ja osaaminen*. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, 20(1), 91–98.

Auvinen, A., Hirvonen, K., Dal Maso, R., Kallberg, K., & Putkuri, P. (2007). *Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa*. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 9.

Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, R., Koivisto, T., & Myllyoja, J. 2017. *Kohti jaettava ymmärrystä työn tulevaisuudesta*. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-380-4>

Dufva, M., & Rekola, S. (2023). *Megatrendit 2023: Ymmärrystä yllätysten aikaan*. Sitra. Sitran selvityksiä 224.

Dufva, M., Solovjew-Wartiovaara, A., & Vataja, K. (2.9.2021). *Työn tulevaisuudet megatrendien valossa*. <https://www.sitra.fi/artikkelit/tyon-tulevaisuudet-megatrendien-valossa/>

Grahn, M., & Häyrynen, M. (2009). *Kulttuurituotanto: Kehykset, käytäntö ja prosessit*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hautamäki, A. (2008). *Muutoksen Suomi: Ihmiset muutoksen tekijöinä, instituutiot ihmisten tukijoina*. Sitra.

Halonen, K. (2004). *Huomisen rientoja tuottamassa: Tapahtumatuottajien ammatin kehitystrendejä tuottajia kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta*. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäatiö Cupore.

- Halonen, K. (2006). Kulttuurituottajan ammattispesifi osaaminen. Kasvatus.
- Halonen, K. (2011). *Kulttuurituottajat taiteen ja talouden risteyskohdassa*. Jyväskylän yliopisto.
- Heiskanen, I., Kangas, A., & Mitchell, R. (2015). *Taiteen ja kulttuurin kentät: perusrakenteet, hallinto ja lainsäädäntö*. (2. uud. laitos). Tietosanoma Oy.
- Hiltunen, E. (2019). *Tulossa huomenna: Miten megatrendit muokkaavat tulevaisuuttamme?*. Docendo.
- HUMAK. (i.a.-a). *Humakin kampusten ja kirjastojen osoitteet*. <https://www.humak.fi/info/kampukset/>
- HUMAK. (i.a.-b). *Opinto-opas: Kulttuurituottaja AMK 240 OPS 2023: Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma*. <https://opinto-opas.humak.fi/68179/27679/215>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. (2015). *Opinto-opas: Lukuvuosi 2015–2016*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Julkunen, R. (2009). *Suomalainen palkkatyön yhteiskunta*. Teoksessa A. Pärnänen, & K-M. Okkonen (toim.), *Työelämän suurten muutosten vuosikymmenet* (s. 17–40). Tilastokeskus.
- Kaalikoski, K. (2015). *Tuottajan duunit: Työelämä, toimenkuva, koulutus*. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kangas, A. (1992). *Kulttuurisihteeri lähikuvassa* (Taiteen keskustoimikunnan julkaisu nro 14). Taiteen keskustoimikunta.
- Laitinen, J. (2007). *Opinto-opas 2007–2006*. Humanistinen ammattikorkeakoulut.
- Luttinen, J. (2015). *Kulttuurista työtä: Taide ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU 1975–2015*. Taide ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU.
- Meriläinen, R. (8.2.2022). *Kulttuurituottajaopiskelijoiden uraohjauspäivä*. [Verkkoluento]. Microsoft Teams.
- Metropolia ammattikorkeakoulu. (i.a.-a). *Opinto-opas: Kulttuurituotannon koulutusohjelma: Oletussuunnitelma*. <https://opinto-opas.metropolia.fi/16183/fi/29/44/155>
- Metropolia ammattikorkeakoulu. (i.a.-b). *Opinto-opas: Kulttuurituotanto*. <https://opinto-opas.metropolia.fi/88094/fi/29/70422/1822>

- Opintopolku. (i. a.). *Humanistiset ja taidealat, yleiset koulutusohjelmat: Kulttuurituottaja (AMK)*.
<https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000000243?order=desc&size=20&sort=score>
- Pentikäinen, L. (2014). *Katsaus suomalaisen työn tulevaisuuteen* (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 30/2014). Työ ja elinkeinoministeriö.
<https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Katsaus+suomalaisen+ty%C3%B6n+tulevaisuuteen+09092014.pdf>
- Pärnänen, A., & Okkonen, K. (2009). *Työelämän suurten muutosten vuosikymmenet*. Tilastokeskus.
- Räikkönen, T. (2007). *Työn tulevaisuus yhteiskunnallisessa muutoksessa: Kirjallisuuskatsaus*. Työterveyslaitos.
- Sekki, A. (2021). *Alustatalousyrittäjyys: Opas sivutuloista kiinnostuneelle*. Bookcover.
- SeAMK. (i.a.-a). *Kulttuurituottaja (AMK)*. <https://www.seamk.fi/kaikki-koulutukset/kulttuurituottaja-amk/>
- SeAMK opinto SeAMK opinto-opas (i.a.-a). *Kulttuurituottaja (AMK), 240 op.*
<https://oldops.seamk.fi/ops.seamk.fi/fi/2015-2016/index6279.html?part=tu&page=KUMU>
- SeAMK opinto-opas (i.a.-b). *Kulttuurituottaja (AMK), Päivätoteutus: KUTU23*.
<https://opinto-opas.seamk.fi/21/fi/44/52/1030>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Kulttuuri. (10.6.2020). *Kulttuuriammateissa ja -toimialoilla työskentelevien lukumäärä kasvoi vielä vuonna 2019*. Tilastokeskus.
https://www.stat.fi/til/kl/2019/01/kl_2019_01_2020-06-10_tie_001_fi.html
- Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö (TAKU). (31.3.2022). *Kulttuurituottajat: Vähimmäispalkkasuositus*. <https://taku.fi/wp/wp-content/uploads/2022/04/Kulttuurituottajat-va%CC%88himma%CC%88ispalkkasuositus-1.5.2022%E2%80%9330.4.2024.pdf>
- Tilastokeskus. (23.6.2022). *Kulttuuriammateissa ja -toimialoilla työskentelevien lukumäärä väheni vuonna 2021 edellisvuodesta*.
<https://stat.fi/julkaisu/cku3wjdcgb6ya0b500hcds18p>
- Tilev, K. (2022). *Kulttuurituottajien työmarkkinat, muuttuvat toimintaympäristöt ja tulevaisuuden osaamistarpeet*. Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2022/02/kulttuurituottajien-tyomarkkinat-muuttuvat-toimintaymparistot-ja-tulevaisuuden-osaamistarpeet-2022.pdf>

Valtioneuvosto 2017. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osa. Jaettu ymmärrys työnmurroksesta. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-432-0>

Varamäki, A. (2019). *Future Proof: Tulevaisuuden työkirja*. Docendo.

Wilenius, M. (2004). *Luovaan talouteen: Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana*. Edita.